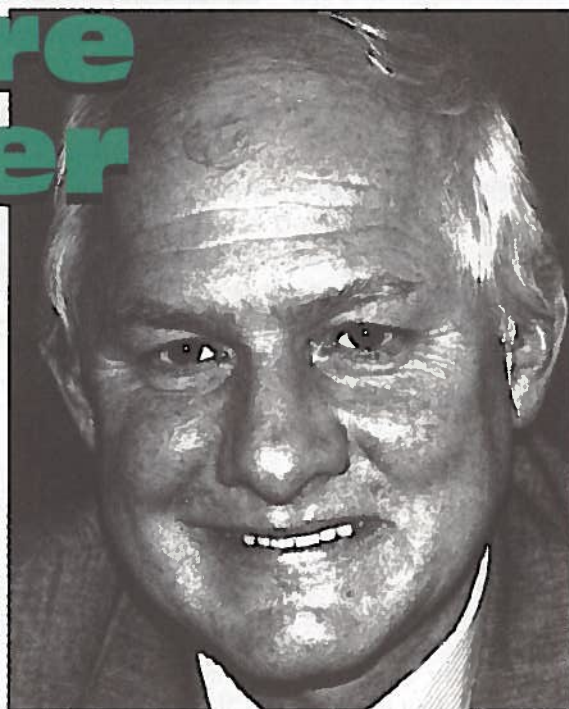

Danmark skal forby flere miljøgifter

Danmarks miljø- og energiminister Svend Auken kommer til å forby bruk av flere miljøgifter. Østrogenlignende stoffer med alvorlige skadevirkninger skal fjernes, lover ministeren i et eksklusivt intervju med N&M Bulletin.

Stoffene Auken vil forby brukes i norsk plastproduksjon. Auken tar til orde for å bruke føre-var prinsippet på kjemiske stoffer, og vil derfor også regulere bruken av alle miljøgifter som kan ha østrogenlignende effekt. Miljøgiftene kan blant annet føre til sterilitet hos dyr og mennesker. Med de nye forbudene går Danmark lenger enn noe annet land i kampen mot miljøgiftene.

• side 4

Miljø- og energiminister Svend Auken skal nå forby flere miljøgifter. (Foto: Jon K. Berg.)

INNHOOLD

EU-ja til genraps	• 3
Må stanse invasjon	• 6
Aksjoner for jordvern	• 7
Anti-materie funnet	• 8
Skjerper klimapolitikk	• 11
Ørkenluft blir rent vann i Stryn	• 16

NVE vil bygge ut vernede vassdrag

Norges vassdrag- og energiverk (NVE) vil bygge ut vernede vassdrag som Femunden og Atna. Årsaken er flommen i fjor.

I et internt notat går NVE inn for 37 nye reguleringer i nedbørsfeltet til Glomma og Lå-

gen, for å hindre at flomulykken fra 1995 skal gjenta seg. Flomtiltakene skal kombineres med bygging av nye kraftverk.

En rekke av tiltakene er kontroversielle, ikke minst forslagene om å bygge ut vernede vassdrag. Naturvernforbundet reagerer skarpt på forslaget.

• side 2 (leder) og 3

Atom-smugling via Norge?

USA frykter at Norge blir transitland for smuglig av radioaktivt materiale.

USA skal nå lære opp norske myndigheter i hvordan smugling skal stanses. Forsvaret mener saken ikke er interessant for offentligheten.

• side 5

Natur & miljø Bulletin

Norges Naturvernforbund
Ansv. redaktør: Arild Svalbjørg

Redaksjon: Ole P. Pedersen, Jens P. Toldnæs, Audun Garberg.

Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo

Bankgiro: 8200 01 44203

Postgiro: 0803 50 94602

E-post: red.naturvern@sn.no

Telefon: 22 71 55 20

Telefax: 22 71 56 40

Direkte: 22 04 4 + 640 (Svalbjørg),
641 (Toldnæs), 642 (Pedersen), 644
(Garberg).

Neste utgave: 8.3.1996.

Annonser tlf: 22 71 92 20

Annonser fax: 22 71 92 38

Abonnement:

kr. 180,-/år (privatpersoner)

kr. 500,-/år (bedrifter).

Produksjon: Gan Grafisk, Trykket

på Cycclus, 100% resirkulert papir.

Blader merket

er opplagskontrollert og godkjent av

norsk fagpresse

NVE: Nei til Vann i Elva

Det var flom i fjor. En flom så voldsom at den flere steder nærmet seg nivået fra «Stor-Ofsen» i 1789, flommen som la hele grender og bygdelag øde, og som sterkt påskyndet utflyttingen av småbønder fra Østerdalen og Gudbrandsdalen til nydyrkingsområder i indre Troms og Nordland.

I fjor gikk det ikke så ille. Bortsett fra de store materielle ødeleggelser, og en påminnelse om at naturkreftene fortsatt gjør mennesket til en liten og skrøpelig skapning, er det vanskelig å karakterisere 1995-flommen som en katastrofe.

Sterke indikasjoner tyder på at omfanget av flommen ble forsterket av naturinngrep som grøfting av myrer og sumpmark. Likevel ser det altså nå ut til at utbyggingsinteressene vil forsøke å utnytte flommen som argument for at vi trenger flere naturinngrep, mer vannkraft-utbygging.

N&M Bulletin har fått kjennskap til innholdet i et foreløpig og hemmelig forslag fra Norges vassdrags- og energiverk, NVE, om å gjennomføre tilsammen 37 forskjellige tiltak for å hindre en gjentakelse av 1995-flommen. Deriblant dammer i varig vernede vassdrag. Det er nesten så vi ikke tror hva vi hører.

For ti år siden sto forkortelsen NVE for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen. NVE var både statens eget kraftselskap, og statens forvaltningsorgan for godkjennelse av vassdragsanlegg. Dobbeltrollen førte til at mange av oss trodde forkortelsen sto for Nei til Vann i Elva.

Med utskilling av Statkraft som eget selskap skulle alt bli mye bedre. NVE kunne konsentrere seg om å være faglig forvaltningsorgan.

Men det er de samme byråkratene som sitter i det nye NVE som i det gamle, og vanen er tydeligvis vond å vende. Det forsøksvis hemmelige forslaget om å bygge nye demninger for å hindre en flom som opptrer en gang i hver femte generasjon, kanskje sjeldnere, er i alle fall en voldsom provokasjon.

11. mars skal NVE sende forslagene sine til flomtiltaksutvalget. Da bør elvebyråkratene ha kommet på litt mer kreative løsninger enn å slenge opp kraftverksdemninger over halve Østlandet.

Gjestekommentar

Kongen på haugen

Rasmus Hansson
Norsk Polarinstitutt

Jeg har fått høre at datteren til den svenske landbruksministeren nylig ble bedt om å tegne det hun forbant med Norge: På papiret kom en hval, en oljeplattform og en blodig sel på et isflak.

For en god nordmann bekrefter det selvfølgelig at broderfolket er urbane vannhoder i godt selskap med de andre katolikkene og froskespiserne i EU. Det er jo ikke vår feil at svenske jentunger har en sprø oppfatning av Norge. Vi konsentrerer oss om egne saker, f.eks. kampen mot russere, islendinger, færingar, svensker, dansker og alle andre som vil tilrane seg eller blande seg i det som rettelig er vårt.

Norske egoister?

Men så hevder avtroppende EU-ambassadør Eivinn Berg at «nordmenn har fått egoiststempelet på seg. Mange oppfatter Norge som et velstående land som ikke vil dele med andre».

Nå skal ikke svenske småjenter og ambassadører som gremmer seg over EU-nederlaget være det eneste meningsgrunnlaget vårt i slike saker. Det er jo lite som tyder på at våre naboer har mer aktverdige motiver enn oss.

Ofte fiskeriminister Olsen ser troverdig fortømt ut når han slår fast at silda svømmer i norsk vann noen-og-nitti prosent av året, og følgelig er noen-og-nitti prosent norsk. Som torsken er det, og makrellen. Og olja.

Lokalt sjølstyre

Så vi har kanskje rett. Men hvis konfliktene vi nå er oppe i tyder på at nordmenn i økende grad vil være seg selv nok, bør ikke minst Naturvernforbundet være med å motarbeide en slik tendens. Det er få saksefter hvor internasjonalt samar-

beid har vist seg viktigere og mer effektivt enn innen miljøvernet.

Det går dessuten en linje fra holdningen til nabokrangler på internasjonalt nivå, til lokale krav om å råde seg sjøl. Det er de sentrale institusjonene og lovverkene som ble bygd opp på 1970-tallet som gir grunnlaget for den relativt gode status norsk miljøforvaltning nå har lokalt. Samtidig er det åpenbar fornuft i å utnytte lokal-kjennskapen i fylker og kommuner i miljøforvaltning bedre. Men hvis iveren etter lokal råderett fører til at den sentrale samordningen i blir revet fra hverandre, kan det som skulle være lokal ansvarliggjøring fort bli en ny variant av «bit-for-bit»-politikken og en samlet situasjon som er dårligere enn dagens.

Stor utfordring

Denne problemstillingen er en stor utfordring for Naturvernforbundet. En ideell organisasjon må ha klare, prinsipielle mål på nasjonalt nivå. Slike mål må om nødvendig overholdes på tvers av lokale ønsker. Hvis forbundet ikke greier å være mer enn et minste felles multiplum av lokale ønsker, kan organisasjonen leu miste betydningen som nasjonal pådriver. Derfor er det f.eks. bra at Naturvernforbundet nå går mot fylkesvis tilsynsutvalg for Hardangervidda nasjonalpark, og krever innstramming av det som i mange år har vært et trist eksempel på hva som skjer når hver kommune får være konge på sin haug, i en nasjonalpark som skulle være en nasjonal felles-verdi.

Det er lett å mislike både Brussel og Oslo, og det er lett å bli seg selv nok når man har det så fett at man ikke trenger andre. Men det kan bli dyrt å bygge opp igjen vanskjøttede fellesløsninger når man en dag finner ut at man savner dem.

NVE foreslår massiv vassdragsutbygging

Norges vassdrags- og energiverk (NVE) foreslår en massiv utbygging av blant annet varig vernede vassdrag. Forslagene skal hindre flom i framtiden.

N&M Bulletin
Audun Garberg

Flere reguleringer av vassdrag
NVEs svar på fjorårets flom

på Østlandet. De fremmer forslag om regulering av Glomma og Lågen, samt flere av vassdragene i de to elvenes nedbørsfelt.

Etter det N&M Bulletin kjenner til, står en rekke kontroversielle forslag på NVEs foreløpige liste over tiltak. Det gjelder blant annet regulering av varig vernede Femunden og Atna. Den foreløpige listen inneholder tilsammen 37 forslag til reguleringer.

NVE ønsker flere steder å kombinere flomtiltakene med

utbygging av nye kraftverk i elvene.

NVEs forslag er nå sendt ut til høring hos fylkesmennene. De har bare fått to uker til å uttale seg om den omfattende planen. 11. mars sender NVE sitt endelige forslag over til det offentlige utvalget som skal vurdere tiltak mot flom. Til den datoen er forslagene unnatt offentlighet.

Skeptisk

Naturvernforbundet er svært kritisk til utbygging og regule-

ring av vassdrag som tiltak mot flom. Forbundet mener at menneskelige inngrep kan forverre flomproblemene.

Flomvannet må få anledning til å bre seg utover lavtliggende områder langs elvene, og dermed bremse hastigheten på vannet. Voller bør begrenses til å beskytte tettsteder, og for å hindre utgraving og erosjon på steder hvor vannet har høy hastighet og dermed høy graveevne, sier energikonsulent Tore Brænd i Naturvernforbundet.

EU-ja til genrapen - Norge kan si nei

Som ventet sa EU-kommisjonen ja til salg av genmodifisert raps – uten merking av produktet. Norge vurderer nå å legge ned veto mot at genrapen skal selges her.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

For to uker siden behandlet EU-kommisjonen en søknad fra et belgisk firma om å selge genraps, som er mer motstandsdyktig mot sprøytemidler enn vanlig raps.

I fjor var det stor oppmerksomhet om genrapen, da det ble klart at EU ville gi grønt lys for salg av produktet. Rapsen kan også selges i Norge, som følge av EØS-avtalen – såfremt Norge ikke avviser direktivet i EØS-komiteen.

De nordiske landene gikk imot godkjennelsen, av frykt for at det motstandsdyktige genet kan spre seg til ugress. Hvis det skjer, må bondene ta i bruk enda sterkere sprøytemidler, og dermed må genforskerne finne fram til nye typer genraps, som er enda mer motstandsdyktige mot sprøytegifter.

Kan fortsatt si nei

Miljøverndepartementet var meget kritisk til genrapen da saken var oppe i fjor. Ifølge departementet vil det ta tid før regjeringen tar standpunkt til om Norge skal si nei til genrapen i EØS-komiteen. Norge har anledning til dette, men regjeringen har tidligere gitt beskjed om at det skal mye til før et EU-direktiv blir stanst.

Hvis Norge sier nei, risike-

rer vi å bli stevnet inn for EU-domstolen, fordi det vil være en handelshindring.

Genrapen er den første saken om markedsføring av genendrede produkter som kommer inn under EØS-avtalen.

Danmark kjempet hardt mot genrapen internt i EU. Men Albert Welinder, sjef ved Miljøstyrelsens kontor for bioteknologi, er ifølge Information foreløpig ikke bekymret for at rapsen skal komme nordover. Han er imidlertid redd for at saken skaper presedens når det gjelder merking av gentuklede produkter, ettersom rapsen ikke skal merkes.

Dyrforurensning

Flere nye rapporter slår fast at kostnadene ved luftforurensning er svært høye.

En ny rapport fra den amerikanske lungeforeningen hevder at partikkelforurensningen koster USA 11 milliarder dollar i året. Foreningen mener dette kunne vært spart om luftforurensningen ble senket til et nivå som tilsvarer kravene i California. 2000 mennesker dør og 13 000 får bronkitt som følge av partikkelforurensningen, som hovedsakelig stammer fra biltrafikken, skriver Acid News.

I England har Friends of the Earth lagt fram en studie som forteller at de samme partiklene forårsaker helsekostnader for 14 millioner pund i året, og at rundt 1200 personer dør hvert år som følge av svovelutslipp.

NORE OG UVDAL KOMMUNE
- Økokommunen i Numedal -

TINE
Vestlandsmeieriet

NORSK
LOKOMOTIVMANNSFORBUND

TKE

Giroppel-bil mål

Den amerikanske staten California gir opp målet om at el-biler skal utgjøre to prosent av alle biler som selges innen år 1998. Årsaken er at en ny type batterier som er mindre og kan lagre mer energi, ikke vil være på markedet før tidligst i år 2000. California står fortsatt på målet om at minst 10 prosent av bilene som selges i år 2003 skal være utslippsfrie, skriver New Scientist.

Auken til kamp mot miljøgiftene

Miljø- og energiminister Svend Auken lover nye tiltak mot miljøgifter. I dette intervjuet med N&M Bulletin sier Auken at han vil forby eller regulere bruk av alle stoffer som kan ha østrogenlignende effekt.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen og
Jens P. Toldnæs

Auken har markert seg som en offensiv miljøvernminister på en rekke områder – spesielt i arbeidet mot miljøgifter. I Danmark har det vært stor oppmerksomhet om problemet.

I dette intervjuet, som er gjort skriftlig, forteller Auken i detalj om hvorfor han er bekymret for miljøgiftene. Ministeren lover flere konkrete tiltak.

- Uhyggelig økning

– Synes du bevisene er gode nok til å forby stoffer med østrogenlignende effekt (som bl.a. kan føre til sterile dyr og mennesker)?

– Det er uhyggelig å være vitne til økningen av visse kreftformer, astma, allergi og forverret sædkvalitet. Men til nå er det bare få av markedets tusenvis av kjemiske stoffer som er blitt nærmere undersøkt for skadelige virkninger. For en

rekke av de undersøkte stoffene har man dokumentert skadelige effekter på miljø og helse, svarer Auken.

– Hvis det er mistanke om at kjemiske stoffer skader miljø og helse, er det mer enn noen gang velbegrunnet å bruke føre-var prinsippet ved regulering av stoffene – og samtidig regulere bruken når det er mistanke om at stoffene kan ha østrogenlignende effekt.

Bedre kunnskap

Miljø- og energiministeren legger til at det er viktig med bedre kunnskap, og at Miljøstyrelsen i 1996 setter i gang mer forskning og utredning om stoffer med hormonlignende virkning.

– Danske undersøkelser tyder på at dioksiner dannes i renseanlegg. Dersom dette er riktig, hva vil du gjøre?

– Hypotesen er basert på noen få undersøkelser i laboratorium. Spørsmålet er foreløpig ikke avklart, men mengdene ved eventuell nydannelse har ikke vesentlig betydning i forhold til andre kilder til dioksiner i slam, mener Auken.

– Hvordan er problemet med miljøgifter drøftet blant miljøvernministrene i EU?

– For tiden forhandler rådet om et forslag om å regulere markedsføring biocider (bl.a. sprøytegifter). Det blir forhåpentlig vedtatt til sommeren. Men det er også vilje til ytterligere innsats. I forbindelse med Nordsjøkonferansen ble det

som kjent vedtatt en deklarasjon med mål om at alle miljøgifter stoffer skal fases ut i løpet av 25 år.

Forbud mot ftalater

– Er det mulig for Danmark å forby bruk av miljøgiftene ftalater og alkylfenoler (brukes bl.a. i plastproduksjon)?

– I dag vet vi ikke i hvilket omfang bløt PVC – og dermed ftalaten – kan unnværes. Derfor har jeg innledet dialog med plastindustrien om å få utarbeidet en oversikt over mulighetene for å erstatte bløt PVC.

– Kartleggingen vil gi oversikt over produksjonen, import og forbruk av bløt PVC og mulighetene for å bruke andre stoffer. Når arbeidet er avsluttet i løpet av våren, skal det utarbeides en handlingsplan for utfasing av ftalater.

Handlingsplan mot alkylfenol

– Alkylfenolene mistenkes for å være østrogenlignende. Derfor inngikk den danske Bransjeforeningen for såpe, parfyme og teknisk kjemiske artikler allerede i 1987 en frivillig avtale med Miljø- og energiministeriet om å begrense bruken av nonylfenoletoxylater (som kan danne alkylfenoler) i rengjøringsmidler.

– Avtalen har betydd at bruken er opphørt blant bransjeforeningens medlemmer. Dessverre brukes stoffet fortsatt av andre. En handlingsplan for avviklingen av den resterende bruken blir utarbeidet nå.

Mange PVC-problemer

– Hva vil du gjøre med PVC? Ser du på PVC som et miljøskadelig produkt?

– Ftalaten i bløt PVC er bare et av mange miljøproblemer med PVC. Det tilsettes f.eks. bly og organiske tinnforbindelser som stabilisator til PVC. Blyinnholdet blir snart

regulert, og bruken av tinnforbindelsene skal kartlegges.

– Utover tilsetningsstoffene utgjør PVC et problem ved forbrenning. Derfor arbeider vi for å redusere mengdene. I 1991 inngikk Plastindustrien og Miljø- og energiministeriet en frivillig avtale om å redusere PVC-mengdene ved bruk av annen emballasje og gjenbruk av byggematerialer. Men det brukes fortsatt for mye PVC, og derfor har Miljøstyrelsen, Forbrukerrådet og detaljhandelen innledet forhandling om målrettet informasjon om PVC, via eksempelvis merking.

Auken lover videre å bruke Danmarks erfaringer til å presse på for en internasjonal koordinering av tiltak overfor PVC.

Internasjonalt problem

– Hvordan mener Danmark at man best kan oppnå internasjonale resultater?

– Den grenseoverskridende forurensningen er et stort problem. Når det gjelder tungt nedbrytbare miljøgifter (POP), arbeides det i FN's økonomiske kommisjon for Europa (ECE) med et forslag som i første omgang vil omhandle stoffer som allerede er forbudt i Danmark og de øvrige EU-landene. Det kan likevel få stor betydning for miljøet, især i de nordlige områdene, fordi protokollen også skal regulere bruk og utslipp av disse stoffene i Øst-Europa.

– En global POP-avtale blir forhåpentligvis resultatet av arbeidet som er satt i gang av FN's miljøprogram. Den avtalen vil på samme måte få betydning for det globale miljøet, mener Auken.

Grøntøl

Akershus Bryggeri og Oslo Bryggerikompani er best miljøvalg ved kjøp av øl, melder bladet Etisk Forbruk.

USA frykter atomsmugling til Norge

Amerikanske myndigheter frykter at Norge kan bli transitt-land for smugling av radioaktivt materiale. Nå skal de lære norske myndigheter hvordan smugling kan stanses.

N&M Bulletin
Audun Garberg

I midten av mars arrangeres et temmelig kurs i å hindre smugling av radioaktivt materiale. Etter det N&M Bulletin kjenner til, er det amerikanske myndigheter som har tatt initiativ til kurset. Bakgrunnen er stadig flere anløp av russiske skip i norske havner, og økt trafikk ved grenseovergangen mellom Russland og Norge i Finnmark.

Kurset blir arrangert i Oslo-

området for kontaktgruppen som jobber mot smugling av radioaktivt materiale. Med i gruppen er politiet, tollvesenet, Forsvarets overkommando og Statens strålevern.

«Gradert informasjon»

Forsvarets overkommando er arrangør, men ønsker ikke å si noe om kurset. Kapteinløytnant Bent Larsen henviser til Statens strålevern.

Forsker Sverre Hornkjøl i Strålevernet bekrefter at de skal delta på kurset, at Forsvaret er arrangør, og at de ennå ikke har mottatt program og nærmere opplysninger. Erling Stranden, direktør for beredskapsavdelingen i Strålevernet, sier at «dette er gradert informasjon».

I et brev Strålevernet har sendt til Forsvarets overkommando står det bare hvilke per-

soner fra Strålevernet som er aktuelle til å delta på kurset – ikke ett ord om hva slags kurs dette dreier seg om.

Etter endel henvendelser fram og tilbake mellom dem som skal delta på kurset, får N&M Bulletin bekreftet at kurset skal være i midten av mars, og at en representant fra amerikanske myndigheter skal være tilstede som kursleder.

«Ingen sivil interesse»

– Dette har ikke interesse for utenforstående, sier kapteinløytnant Bent Larsen i Forsvarets overkommando (FO). Han bekrefter likevel at FO er arrangør for kurset.

– Stemmer det at amerikanske myndigheter har tatt initiativ til kurset?

– Det vil jeg ikke ikke svare på. Jeg ser ikke at denne saken har sivil nytteverdi, sier Larsen. Han er overrasket over at N&M Bulletin kjenner til kurset, som det ikke er sendt ut offisiell invitasjon til.

Når vi ringer tilbake til Statens strålevern har forsker Sverre Hornkjøl, som selv skal delta på kurset, «overhodet ingen kommentar».

Flere ganger er det avslørt forsøk på å smugle radioaktivt materiale fra det tidligere Sovjetunionen. Hittil er ingen tatt for forsøk på smugling til Norge.

PROTEST: Naturvernforbundet oppfordrer regjeringen til å protestere mot at atomanlegget ved Dounreay i Skottland blir utvidet. Planene kan føre til større forurensning i Nordsjøområdet, advarer organisasjonen.

Sikkerhet og Miljø er vår Verden

Konseptet med én pumpe i hver lastetank har hatt stor betydning både for konstruksjon av moderne tankskip og måten de blir operert på.

Med FRAMO pumpesystemer oppnåes:

- Full segregering av alle lastetanker
- Alle lasteførende rør lokalisert på dekk. Ingen rør eller ventiler inne i tankene
- Hurtig og effektiv tømning av lastetankene gir minimalt med lasterester og redusert slopmengde

Frank Mohn AS

Postboks 98, 5051 Nesttun, Tlf 55 99 90 00 Fax 55 99 93 80

TSCHUDI & EITZEN AS

Shipowners Managers Insurance

Founded 1883

TESS
Pb 543
3412 LIERSTRANDA

Narvik havnefogd

HAUGSHIP A.S

Kodak
Environmental
Services

Jordens tilstand 1996: Må stanse invasjon av fremmede arter

Spredning av fremmede arter bringer ubalanse inn i økosystemer, truer mangfoldet, og koster verden milliarder av kroner. Worldwatch Institute vil stenge transportveiene for artene.

N&M Bulletin
Audun Garberg

I årets utgave av miljørapporten Jordens tilstand har Worldwatch Institute viet et eget kapittel til «bioinvasjoner». De roper varsko foret problem som hittil nærmest er blitt neglisjert av politikerne. Selv innenfor forskningen er fremmede arter et lite prioritert område.

Arter har alltid spredt seg. Problemet nå er at spredningen

skjer svært raskt. Hawaii tilføres nye arter i et tempo som er over en million ganger raskere enn det normale. Økende verdenshandel og turisme fører med seg arter til helt nye steder der de forstyrrer, og i flere tilfeller bryter ned, eksisterende økosystemer.

Nye gener

Fremmede arter bringer også med seg nye gener, som kan ødelegge stabiliteten eller egenarten til lokale arter. I det nordvestlige USA har oppdrettslaks blandet seg med villaksen og ødelagt villaksens evne til å vende tilbake til elvene den kom fra.

Jordens Tilstand betegner nye arter som ugress i økosystemet. Den ser ikke positive sider ved at nye arter kan overta de gamle artenes plass i øko-

systemet: «Når økosystemene mister sitt biologiske mangfold, blir de tvert imot skjøre og mer utsatt for påkjenninger. Det lokale mangfoldet, som har utviklet seg i millioner av år, gir plutselig etter for et utpint og ensformig landskap.»

Dyrt

«Bioinvasjoner» koster verden uoverskuelige summer. Den europeiske bananfluens gjør skader for nesten seks milliarder kroner på avlinger i Canada. En russisk hvetebladlus som kom til USA i 1986 hadde allerede to år senere bredt seg ut over så store områder at den gjorde skader for nærmere 850 millioner kroner i året.

Strengere regler

Worldwatch Institute mener at fremmede arter som har etablert seg må kontrolleres og

utryddes, transportveiene må blokkeres og man må forhindre at arter spres med hensikt når det ikke er nødvendig.

Dette kever omfattende inspeksjonsprogrammer og avskjerming av de som bringer med seg slike arter. «Folk godtar som regel lover og regler mot kjemisk forurensning. De bør også la seg overbevise om at den biologiske forurensningens transportveier bør stenges.»

Har artene først sluppet ut i naturen er det vanskelig å bli kvitt dem. Bruk av kjemikalier er av og til den eneste metoden, men den skaper et nytt forurensningsproblem. Ved biologisk kontroll kan en ny art bli undertrykket av rovarter eller sykdommer. Slike metoder kan imidlertid raskt komme ut av kontroll, og kanskje forverre situasjonen.

Slik reiser artene

Fremmede arter får stadig flere muligheter til å komme seg ut i verden. Her er tre av de viktigste:

Kontainere tar over en stadig større del av markedet for handel med varer. De blir ofte stående i ukesvis før de fylles opp med varer. Så blir de sendt helt fram til mottakeren av varene før de åpnes på nytt.

Ballastvann: Skip som har losset varer i en havn, uten å ta ombord nye, fyller ofte lagertankene med vann for å holde skipet stabilt. Det kan dreie seg

om flere millioner liter vann som gjerne inneholder fisk, larver og plankton. Når skipet nærmer seg en ny havn slipper vannet og organismene ut.

Luftfarten har en enorm vekst i antall passasjerer og gods. Smittede passasjerer transporterer regelmessig virus over hele kloden. Mygg og andre insekter overlever lange flyreiser i passasjerkabinene. På Hawaii blir flyene grundig sjekket av offentlige tjenestemenn som er redd for at slanger som er blindpassasjerer skal bre seg og utrydde øyas fugler.

Portland sier nei til vei

Byen Portland i Oregon, USA, er et eksempel til etterfølgelse, mener EUs transportkommissjonær, Neil Kinnock. Portland har lagt til side planer om nye veier, og i stedet satset på å bygge ut kollektivtransporten, skriver Journal of Commerce i New York. Ifølge Kinnock koster køene på veiene EU 156 milliarder dollar i året!

UNITOR
UNITOR AS

Aksjonerer for jordvern i Norge

Natur og Ungdom og Norsk Bonde- og Småbrukarlag går sammen for å aksjonere mot nedbygging av matjord. Organisasjonene skal starte lokale jordvernaksjoner.

N&M Bulletin
Audun Garberg

Leder for Worldwatch Institute, Lester Brown, tegnet et dystert bilde av verdens matvaresituasjon da han la fram miljørapporten Jordens tilstand 1996:

Fram til 1990 økte avlingene. På 90-tallet har det ikke blitt produsert mer mat. Men verdens befolkning øker med 90 millioner hvert år. Kornknapphet truer den politiske stabiliteten og livet til millio-

ner av fattige, konkluderer Jordens tilstand 1996.

Nå skal Natur og Ungdom (NU) i samarbeid med Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) kartlegge jordvernkonflikter i Norge. De peker ut bygging av veier og golfbaner som den største trusselen mot dyrket mark. Målet er å starte lokale jordvernaksjoner. De skal aksjonere mot nedbygging av matjord.

Jordvern blir stadig viktigere på grunn av matvaresituasjonen i verden. Norge må bidra til å opprettholde matvareproduksjonen. Det kan vi bare gjøre ved å holde jorda i hevd, sier NU-leder Lars Haltbrekken.

E18 i Østfold

I første omgang retter organisasjonene oppmerksomheten mot bygging av ny E18 i Østfold, som de frykter vil få penger under budsjettbehandlin-

gen til høsten. Utbyggingen vil legge beslag på 4000 mål, hvorav en fjerdedel er dyrket mark. Plakater med teksten «Vei eller matjord» er til trykking, og vil bli satt opp langs den planlagte veitraseen.

Haltbrekken mener det er absurd at Norge bygger ned dyrket mark, samtidig som regjeringen åpner for import av mat fra u-land.

I fjor importerte vi korn fra Nord-Sudan til Norge. Samtidig var det matmangel i Sør-Sudan, som måtte importere korn fra USA. Dette er meningsløst, sier Haltbrekken.

USUNT: Amerikanske bønder utstyres saue sine med gifthalbånd for å drepe coyoter, men de forgifter også ørner og andre truede dyrearter. (New Scientist.)

Sagt & skrevet

«Sovjet-tidens metoder»

«Og det urovekkende er at det er sovjet-tidens paragrafer, sovjet-tidens fengsler, sovjet-tidens metoder, sovjet-tidens tankegang og formentlig også dens erfaringer håndlangere som driver verket. Fortsetter det, kan det vanskelig tolkes som annet enn at tilbaketog fra reformpolitikken fortsetter. Det angår flere enn Bellona og de miljøinteresserte.»
Fra leder i Aftenposten om fengslingen av Bellona-medarbeideren Aleksandr Nikitin i St Petersburg.

Hormonkjøtt fjernet

Kjøtt fra USA er trukket tilbake fra flere butikkjeder. Årsaken er at kjøttet kan inneholde rester av veksthormoner, skriver Nationen.

Fremmede organismer kommer i maten

Fremmede organismer er et økende problem også i Norge. Import av mat er en viktig kilde. Mange av organismene kan ikke oppdages i kontroll.

N&M Bulletin
Audun Garberg

Ni av ti salmonellainfeksjoner i Norge skyldes at folk er blitt smittet i utlandet. Den siste tidelen blir smittet i Norge, og importert mat utgjør en vesentlig del av smittekilden, sier førstemanuensis Eystein Skjerve ved Veterinærhøgskolen.

Problemet har økt de siste årene. Norge følger den internasjonale utviklingen, om enn

litt saktere.

Matbårne infeksjoner er et sterkt økende problem. Langhandel med mat og forvarer bidrar til å smitte husdyr i nye land.

Er det mulig å stanse smitten med bedre kontroll?

Det kan gi en viss sikkerhet, men det finnes massevis av smittestoff som rett og slett ikke kan påvises ved kontroll. Og mye som det blir svært dyrt å kontrollere, sier Skjerve.

Shigella-bakterien har gitt mange nordmenn alvorlig tarminfeksjon. Spansk issalat har fått skylden for at bakterien kom til Norge for tre år siden, men det har nesten aldri vært mulig å finne Shigella i issalaten.

**ESSO – til din
tjeneste over
hele landet!**

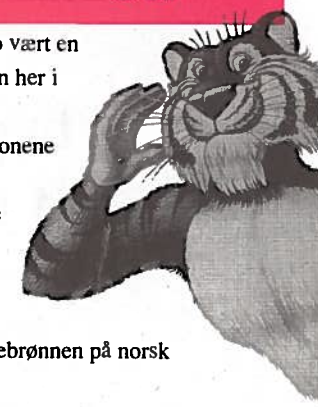
Helt siden 1893 har Esso vært en pionér i oljevirksomheten her i landet.

De første bensinstasjonene kom i 1920-åra. I 1961 åpnet Esso Norges første store oljeraffineri på Slagentangen i Vestfold. Det var også vi som i 1966 boret den første letebrønnen på norsk sokkel.

I dag eksporterer Esso i Norge produkter for mer enn 7 milliarder kroner. Over 400 servicestasjoner og nesten 100 kystanlegg står til din tjeneste. Vi vet hva som kreves av et ledende oljeselskap.

Velkommen til ESSO!

Anti-materien er funnet

Science-fiction forfattere har påstått det i årevis: Ved siden av vår verden finnes det en skyggevordet hvor alt er motsatt. Forskere har lett etter fenomenet nesten like lenge. Nå har de lyktes.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Den 4. januar 1996 kunne den sveitsiske fysikeren Walter Oelert legge fram bevis på at han hadde snudd verden på hodet. Han hadde oppdagat anti-materien. Tidligere har dette stoffet bare vært brukt som drivstoff av Captein Kirk i filmen Star Trek.

Mens de fleste har lært på skolen at grunnstoffet hydrogen består av en kjerne med et positivt partikkel (proton), og et negativt partikkel (elektron) som svirrer rundt, fant Oelert at det motsatte også er tilfelle.

I likhet med tallrekken som ikke stopper på null, fortsetter det periodiske system også på den andre siden. På samme måte som hydrogen er det første, og enkleste, leddet i det periodiske systemet, er anti-hydrogen først på den negative siden. Dermed står veien åpen til å finne anti-gull, anti-uran, anti-oksigen, anti-jern osv.

Norge støtter

Oelert jobber ved Det europeiske laboratoriet for partikkelfysikk, CERN, en organisasjon som støtter kjernefysisk samarbeid mellom europeiske land. Her er også Norge med, gjennom en årlig kontingent på 70 millioner kroner. I tillegg bevilget Norges Forskningsråd nærmere ti millioner kroner til spesielle prosjekter i 1995.

Sjef for internasjonal avdeling i Forskningsrådet, Leif Vestgård, presiserer at det er snakk om grunnforskning, og at Norges årlige bidrag til CERN derfor ikke er kontroversielt.

—Vi bidrar ikke til viten som

kan benyttes ved utvikling av kjernevåpen eller atomkraftverk, sier han til N&M Bulletin.

Energislukende produksjon

Den internasjonale presse har kokt over etter Oelerts oppdagelse.

— Journalistene kan rett og slett ikke få nok av anti-materien, sier pressetalsmann ved et av CERNs forskningslaboratorier, Neil Calder, til det tyske ukebladet Der Spiegel.

Oelerts oppdagelse blir betegnet som en stor seier for

vitenskapen. Om det er en stor seier for miljøet er mer tvilsomt. Det spekuleres allerede på om anti-materien kan utnyttes militært.

Dersom stoffet skulle bli populært, kan det føre til betydelig større etterspørsel etter energi. Anti-stoffer er dyre å produsere, fordi det kreves enorme mengder energi. Ifølge den danske Weekendavisen ville det å omgjøre hele energiproduksjon i verden til antimaterie, holde en 100 watts lyspære glødende i omlag seks minutter.

Rettsak mot atomlager?

Irland kan komme til å stevne England inn for EU-domstolen for å stanse planene om et underjordisk laboratorium ved gjenvinningsanlegget for atomavfall i Sellafield.

Irland ser på laboratoriet som skritt mot bygging av et permanent lager for radioaktivt av-

fall. Risikoen for radioaktiv lekkasje til Irskesjøen er uakseptabel, mener Irlands energiminister Emmet Stagg.

— Den irske regjeringen er sterkt imot alle planer som kan føre til at et lager for radioaktivt materiale blir bygget ved Irskesjøen, sier Stagg. (Reuter)

Folk lytter til oljeindustrien

Folk lytter når oljeindustrien i Norge uttaler seg i miljøspørsmål. Også miljøbevegelsen er effektive til å fremme sitt syn, viser en meningsmåling.

N&M Bulletin
Audun Garberg

Norsk oljeindustri langt flinere til å fremme sitt syn i miljø saker enn oljeselskaper i andre land, viser en spørreundersøkelse instituttet Mori har gjort i sju vesteuropeiske land. Undersøkelsen er laget på oppdrag av oljeindustrien. 1117 nordmenn er spurt.

Miljøbevegelsen når flest

21 prosent svarer at den norske

oljeindustrien er svært effektiv til å få fram sitt syn i miljø saker. Tilsammen svarer 70 prosent svært til middels effektiv, mens bare 13 prosent svarer ikke effektiv.

I de andre landene svarer mellom 50 og 68 prosent at oljeindustrien ikke er effektiv.

Miljøvernere i Norge best

Miljøorganisasjonene i Norge kommer også godt ut av undersøkelsen. Bare fire prosent synes de er lite flinke til å nå ut med sine synspunkter. 37 prosent svarer svært effektive. Tilsammen svarer 84 prosent at de norske miljøorganisasjonene er middels til svært effektive — best av de sju landene.

På andre plass kommer Storbritannias miljøbevegelse, med 73 prosent. Dårligst ut kommer miljøorganisasjonene i Frankrike og Belgia, hvor hen-

holdsvis 52 og 56 prosent svarer svært til middels effektiv.

Gamle oljeplattformer

Mori har også spurt om deponering av gamle oljeplattformer. I alle de syv landene mener et flertall av de spurte at hvert enkelt tilfelle skal vurderes for seg. To tredjedeler av nordmennene ønsker individuell vurdering.

Tyskerne er ivrigst etter å ta gamle plattformer opp på land. 41 prosent av tyskerne ønsker dette alternativet, mens oppslutningen er lavest i Italia, med 10 prosent. I Norge foretrekker 26 prosent deponering på land. Den viktigste årsaken er at installasjonene da lettere kan kontrolleres.

EU klager på Ritt

EU-parlamentet er misfornøyd med EU-kommisær Ritt Bjerregaard. Parlamentets miljøutvalg mener kommisæren nå må gjøre noe med det at EUs miljøregler ikke respekteres. Bjerregaard har hittil ikke vært villig til å bruke EU-domstolen mot land som ikke følger EUs miljøregler. Kommisæren lover imidlertid nå å innlede rettsak mot alle EU-land som ikke gjennomfører EUs miljøregler innen de gitte tidsfristene (Information)

Under 30 000

Naturvernforbundets medlemstall synker stadig, viser en ny oversikt. I 1995 hadde organisasjonen 28 444 betalende medlemmer. Det er en nedgang på rundt 2300 medlemmer fra året før. Lyspunktet er at tilbakgangen flater ut. I årets siste kvartal fikk forbundet over 1200 nye medlemmer.

VEIDEKKE ENERGI

Vi bygger småkraftverk (1–15 MW)
i totalentreprise til fast pris.

veidekke

Divisjon Anlegg
Postboks 111 – 1314 Skui
Tlf. 67 15 41 00

PROGRAMVAREHUSET UNIQUE

Jovisst
nytter det

Unique

UNIQUE AS, LANGGATEN 54, POSTBOKS 626, 4301 SANDNES • TELEFON 51 62 40 44 TELEFAX 51 66 26 12
OSLO • BERGEN • TRONDHEIM • KRISTIANSAND • FREDRIKSTAD • ALTA • OTTUM • KØBENHAVN • HAMBURG • LONDON

Sagt & skrevet

Rovdrift

«Verdenshistorien er rik på eksempler på både offervillig innsats til beste for senere generasjoner og det motsatte, nemlig rovdraft som har undergravet livsgrunnlaget for de grådiges etterkommere.»

Fra Kåre Willochs kronikk om norsk oljepolitikk i Aftenposten.

Vil verne mer skog

To til fem prosent av skogen bør vernes, anbefaler Skogeierforbundet i en ny bok. I dag er mindre enn én prosent av den norske skogen vernet. Det bør også «vises spesielle hensyn» i ti prosent av arealet, blant annet for å sikre områder for storfugl. Boken vil skape strid blant skogeierne skriver Aftenposten.

- Sur nedbør fortsatt alvorlig problem

Sverige advarer mot at sur nedbør blir glemt som miljøproblem.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Sveriges miljøvernminister, Anna Lindh, antyder i et brev til sin kollega Thorbjørn Berntsen at sur nedbør ikke lenger regnes som et av de sentrale problemene på den internasjonale miljøarenaen.

Lindh, som har lagt ved en oppsummering fra en internasjonal konferanse om sur nedbør fra i fjor, håper politikere kan gjeninnsette forsuring blant de sentrale internasjonale miljøspørsmålene.

«Forsuring forblir et hovedproblem for miljøet», skriver miljøvernministeren. Lindh skriver videre at nedfallet av svovel fortsatt er fem til ti gan-

ger større enn det naturen kan tåle uten å ta skade av det.

Den svenske miljøvernministeren påpeker også at det å redusere utslippene av nitrogenoksider (NO_x) ikke bare vil føre til mindre sur nedbør, men vil også føre til bedre helse.

Mindre surt

Statens forurensningstilsyn (SFT) sendte i slutten av januar ut en pressemelding som viste til at det er mindre svovel i nedbøren nå enn i 1980.

– Det er likevel langt igjen

til gode forhold, sier seksjons-sjef Ola Glesne i SFT. Han påpeker at selv den nye svovelavtalen, som ble undertegnet i Oslo for halvannet år siden, ikke kan hindre at naturen utsettes for mer forsuring enn den tåler.

Over 40 prosent av fiskebestandene i Rogaland er tapt på grunn av sur nedbør.

Bly, kadmium og sink i sur nedbør er redusert med 60 til 80 prosent siden slutten av 1970-årene.

Vannerstatter olje?

Land som Norge, Alaska og Grønland vil kunne oppnå betydelige inntekter som vanneksportører i neste århundre, mener professor H. Saejis ved Erasmus-universitetet i Rotterdam. Professoren spår at vannmangel vil prege neste århundre som oljeknapphet har preget verdenshandelen i dette århundret.

(Internasjonalt miljønyt)

Anders Utkilens Rederi as

Den Norske Krigsforsikring for Skib

- Gjensidig Forening -

(The Norwegian Shipowners' Mutual War Risks Insurance Association)

Danmark skjerper klimapolitikken

Danske politikere går nå inn for nye klimatiltak, som skal sørge for reduserte utslipp av karbondioksyd (CO₂).

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

For to uker siden diskuterte Folketinget regjeringens melding om at CO₂-utslippene kommer til å øke med 25 prosent fra transportsektoren fram til 2005, med mindre danske setter i verk nye tiltak. I salen var det flertall for å innarbeide miljøbelastningen fra trafikken i en samlet energiplan. Planen

skal legges fram i løpet av våren.

Miljø- og energiminister Svend Auken sier til Informasjon at han «snarest og løpende» vil komme med nye initiativer. Overfor N&M Bulletin understreker ministeren at han vil gjøre sitt for også å framskynde forhandlingene om en skjerpet klimakonvensjon, i lys av den nye rapporten fra FNs klimapanel.

– Forskerne har gjort store framskritt. Beregningene for hvordan den globale oppvarmingen vil utvikle seg er nå så troverdige, at vi definitivt må holde opp med å diskutere om økte konsentrasjoner av drivhusgasser i atmosfæren vil gi

klimaendringer og havstigninger.

– Jeg har også heftet meg ved at forskerne i FNs klimapanel finner det usannsynlig at de seneste års høye gjennomsnittstemperatur bare har naturlige årsaker. Det er for meg dokumentasjon på at jordens befolkning allerede nå har sluppet ut så store mengder drivhusgasser, at vi har skapt ubalanse i jordens klimasystem.

Null kostnad

– Et vesentlig budskap er forskernes vurdering av mulighetene for å redusere CO₂-utslippene, og de økonomiske omkostningene. FN-rapporten sier at det i dag er stort potensial for kostnadseffektiv energisparing og effektivitetsforbedring innen energiforsyning og -forbruk. Det er særdeles oppmuntrende at omkostningene ved å redusere med opp til 20 prosent

i løpet av 20 – 30 år vil være ubetydelige eller til og med negative. Hos motvillige OECD-land er det bare den politiske viljen som skal endres. Men det er en betraktelig oppgave, understreker Auken.

Høyere bensinpris

Trafikkminister Jan Trøjborg går samtidig inn for at bensinprisen skal stige i Danmark, for å begrense forurensningen fra trafikken. Han vil også vurdere bompenger eller andre veavgifter, skriver Information.

Problemet for Trøjborg er at den danske koalisjonsregjeringen er enig om at danske bensinpriser ikke skal stige mer enn de tyske fram til 1998. Sentrumsdemokratene er nemlig mot økt bensinpris, slik at en kraftig økning ikke vil være aktuelt før om to år.

– Best å vente med klimatiltak

Det mest fornuftige er å vente i 30 år før vi setter i verk tiltak for å bekjempe drivhuseffekten, mener klimafor-sker.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Det er Tom Wigley ved institutt for atmosfæreforskning i Boulder, Colorado, som kommer med denne brannfakkelen i Nature.

Wigley mener verden må vente med å investere i tiltak som forhindrer global oppvarming, fordi utviklingen vil gi billigere teknologi om noen år.

Kan øke utslippene

Wigley er tidligere leder ved universitetet i East Anglia, som ligger langt framme innen klimaforskningen.

Forskeren mener verdens utslipp av klimagasser kan fortsette å øke i 30 år til, noe som kan føre til en mer enn doblet

forurensning. Deretter mener Wigley utslippene må reduseres moderat de første årene, for så å gå raskt ned til et nivå noe under dagens utslipp, skriver New Scientist.

– Jeg fundamentalt uenig med konklusjonene, sier Michael Grubb ved Det kongelige institutt for internasjonale forhold i London. Grubb påpeker at Wigley er «ekstremt ullen» i presentasjonen av de økonomiske aspektene.

– Må handle nå

Også Kalle Hesstvedt i Greenpeace Norge har en helt annen holdning enn Wigley. Hesstvedt sa på et klimaseminar i Stortinget tidligere i år at politikere må handle nå for å begrense drivhuseffekten.

Han understreker at det å vente og se kan kreve betydelig skarpere medisin enn det som er nødvendig i dag.

– Hvis vi ikke innfører tiltak nå, binder vi neste generasjons politikere på hender og føtter, sier Hesstvedt.

BRATTVAAG
SKIPSVERFT AS

Sagt & skrevet

Miljøkommuner

Fredrikstad, Hurum, Røros, Flora, Kristiansand og Steigen skal delta i et pilotprosjekt for å bli mer miljøvennlige.

– Kommunene bør fokusere mer på viktige nasjonale og globale miljømål, sier miljøvernminister Thorbjørn Berntsen til *Aftenposten*.

Leierutel-biler

Dersom du bor i Oslo og vil kjøre el-bil, kan du fra månedsskiftet april/mai gå til leie bil hos Statoli. I samarbeid med Oslo Energi starter de utleie av el-biler fra to av sine bensinstasjoner. Prøveordningen kan også bli utvidet, skriver *Arbeiderbladet*.

PVC-FRI: Århus amt skal nå slutte å kjøpe inn PVC-holdige produkter, skriver Information.

Omsorg er like viktig for både folk og fe

Storfebondens avlsorganisasjon, NRF, arbeider for å avle fram ei norsk ku med

- bedre helse
- bedre fruktbarhet
- god mjølk og godt kjøtt innenfor etisk akseptable rammer.

NRF samarbeider også med Norsk Landbruksmuseum for å ta vare på sæd og embryo fra gamle, norske raser.

Etikk og dyreomsorg er viktige rettesnorer i arbeidet vårt

**NORSK
RØDT FE**

Postboks 4123, 2301 Hamar
Samarbeidsorganisasjon for 28.000 norske kubønder

Korea i kok over norsk rustholk

Korea er lei oljesøl. Den norske tankeren Torino serverte nylig oljedråpen som fikk begeret til å flyte over.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Fire oljesøl siste år har fått koreanske havnemyndigheter til å reagere. Nylig sprang en av Wilhelmsens tankskip lekk utenfor kysten av Pusan. 279 000-tonneren Torino var gjenomrustet.

Utslipet, som ble betegnet som «mindre», har reist en storm av protester mot den politikken Korea har ført når det gjelder bruk av tankskip. Ifølge avisen Trade Winds blir den 21 år gamle, norske tankeren betegnet som en «rust-bøtte» av koreanske myndigheter.

Informasjonsdirektør i Wilhelmsen, Hans Christian Bangsmoen, mener saken er overdimensjonert, og at rederiet er brikke i et politisk spill.

– Torino er ikke en rust-bøtte. Båten er lytefri, sier han til N&M Bulletin.

Dårlig reklame

Ifølge Bangsmoen oppsto det et hull i skroget på en centimeter. Dette ble raskt tettet av dykkere, etter at noe olje var lekket ut. Oljeflaket som strakk seg over 600 meter var synlig på overflaten, men det var snakk om små mengder.

Bangsmoen mener saken har antatt voldsomme dimensjoner,

og at Torino blir sydebåt for alle uhell i koreanske farvann i det siste.

– Er det forsvarlig å bruke et 21 år gammelt skip?

– Ja, fordi Torino er godt vedlikeholdt. Skipet har i tillegg ligget i opplag i åtte år.

– Hvorfor blir det hull i skipet?

– Det skyldes rust fordi skipet er så gammelt som det er, og jeg innser at dette ikke er god reklame for oss.

– Hva skjer med Torino nå?

– Veritas vil ha båten til gjennomsekk. Vi får vente og se hva som blir resultatet av den undersøkelsen.

Miljøkalender

Våren 1996: Regjeringen legger fram stortingsmelding om samferdsel.

19. – 23. februar: Forhandlinger om nye miljøavtaler i regi av ECE-konvensjonen, Geneve.

20. februar: Hva du bør vite om miljørapportering. Miniseminar på Grip senter, Oslo. Mer info: 2257 3600.

22. februar: Stortinget diskuterer klimameldingen.

23. februar: Høringsfrist for konsekvensutredning for Gullfaks sør, Rimfaks og Delta-funnet.

1. mars: Høringsfrist for konsekvensutredning for Oseberg (gasseksport).

19. – 24. mars: Miljøteknologimesse i Köln. Teknologisk institutt og norsk-tysk

handelskammer arrangerer stuier. Mer info: 2286 5157.

27. – 28. mars: Miljøgifter i et folkehelseperspektiv. Landskonferanse i Kristiansand for Teknisk hygienisk forum. Mer info: 2238 4850.

25. – 28. april: Kretsløpmesse i Hässleholm, Sverige. Mer info: Kretsløpmessen, +46 – 60 – 123 845.

6. – 10. mai: Forhandlinger om nye miljøavtaler i regi av ECE-konvensjonen, Geneve.

4. – 6. juni: Via Nordica. Kongress i Bergen, i regi Nordisk vegteknisk forbund. Mer info: 5530 3040.

17. – 21. juni: Møte i Oslo-Paris kommisjonen, Oslo.

24. – 27. juni: Europeisk bioenergikonferanse i København.

Neitilrotenon

Skibotnelva i Troms skal ikke behandles med rotenon i 1996, i motsetning til tidligere. Laksesykdommen *Gyrodactylus salaris* er ikke fjernet av de tidligere behandlingene, melder Direktoratet for naturforvaltning. Forskerne skal overvåke elva for å se om parasitten forårsaker nye skader i år.

GÅRSDAGENS UTFORDRINGER - DAGENS LØSNINGER.

Gjennom flere generasjoner har vi i Fred. Olsen Lines fraktet gods til og fra Norge med vår linjefart i Nordsjøen. Samtidig vet vi at lang erfaring ikke nødvendigvis betyr fremskritt og høy kvalitet. På det området vil markedet ubønnhørlig skille klinten fra hveten.

Vi har fulgt og til tider ledet den maritime utvikling fra seil via dampfartøy og pallegater til dagens industrielle RoRo fartøyer. På samme måten har vi vært en del av introduksjonen av palleganger, containere og semitrailere.

Målet er å ligge en bølge foran i utviklingen av

moderne transportløsninger. Løsninger som skaper bedre konkurransekraft for våre kunder og vår egen virksomhet i et internasjonalt miljø som endres hurtigere enn noen gang.

Hvorvidt vi også i fremtiden vil lykkes avhenger av samspillet med våre kunder og utnyttelse av våre erfaringer ispedd en god porsjon kreativitet. Da vil vi også i fremtiden ha en sentral rolle i norsk transport.

Seilinger til og fra Oslo, Larvik, Fredrikstad, Kristiansand, Hamburg, Rotterdam, Zeebrugge, Felixstowe og Immingham.

Fred. Olsen Lines

ADRESSE: FRED OLSEN GATE 2 0152 OSLO.
TLF. 22 34 10 00 - FAX: 22 33 63 65

Bondelaget, rovdyrene og ansvaret

DEBATT

Viggo Ree, Røyse

I N&M Bulletin 2/96 uttaler leder i Norges Bondelag, Bjørn Iversen, at han ikke vil ha levedyktige bestander av bjørn og ulv i Norge. Samtidig trekkes nok en gang den tidligere forvaltningsideen om en nordisk fordeling av de store rovviltartene inn i bildet.

Dette erkjente toner fra bondelaget. Landbruksnæringen gir aldri opp kampen for å bli kvitt disse truede artene i norsk natur, og for tiden arbeides det systematisk, bl.a. på Stortinget, for å svekke eller fjerne miljømyndighetenes muligheter for å sikre denne delen av naturarven.

Det kan derfor være på sin plass å minne om bondelagets mangeårige forsøk – i tre etapper – på å få gjennomslag for en annerledes rovviltforvaltning. Sentrale aktører gjennom hele denne prosessen har vært Bjørnulf Kristiansen i Norges Bondelag og de fagpolitiske og biologiske rådgiverne Ivar

Mysterud og Morten Muus Falck.

Parallelt med den offentlige planleggingen ble det i 1986 lagt fram en alternativ forvaltningsplan for store rovdyr i Norge. Da denne ble gjennomskuet og avvist, videreførte bondelagene i Norge, Sverige og Finland dette arbeidet til en ide om en nordisk fordeling av ansvaret for de enkelte artene.

Det nye forvaltningsprinsippet ble presentert i en rapport i 1988. Også disse planene ble gjennomskuet og oppfattet som en sniktryddelsesplan for store rovdyr, og fra naturforvaltnings- og naturvernhold ble bondelagene ide avvist. Hele 50 nordiske naturvern- og miljøorganisasjoner imøtegikk i februar 1989 disse planene.

I et tredje forsøk klarte landbruksinteressene å bringe sine planer helt til Nordisk Råd, hvor det ble lagt fram et forslag om Fennoskandia som en forvaltningsregion for store rovdyr. Etter en omfattende høring i de nordiske landene ble saken behandlet på et møte i

Reykjavik i februar 1990. Her ble medlemsforslaget basert på bondelagene forvaltningsideer – etter en meget pinlig og oppsiktsvekkende opptreden fra norsk side – nedstemt med klart flertall. Stemmeavgivningen endte i 55 mot forslaget, mens seks stemte for – fem av disse fra Norge, blant andre Anne Enger Lahnstein og Johan C. Løken. Sistnevnte politiker var den som under ordvekslingen stort sett hadde ordet fra norsk side.

Når Norges Bondelag og dets leder fortsatt ikke har gitt opp sin utryddelsesstrategi for store rovdyr, bør det reageres skarpt fra naturvernens side. Det kommer til å bli en viktig oppgave for Norges Naturvernforbund å følge hetsen og klappjakten mot våre truede rovdyrarter i tiden som kommer – spesielt i forbindelse med den nye rovviltmeldingen til høsten.

På sikt er det imidlertid en tragisk affære for landbruksnæringen. Aktivt arbeid for å hindre at disse artene i framti-

den skal eksistere i livskraftige bestander i vårt land, er i strid med viltloven, internasjonale avtaler og holdningene til over 80 prosent av det norske folk. Derfor er sauene – en gruppering på 0,5 prosent av det norske folk – virkelig på kollisjonskurs med det store flertallet. En næring hvor bare 3,8 prosent av brukerne driver på heltid, og hvor 80 prosent har full jobb ved siden av. Men en næring som mottar over 1,6 milliarder skattekrone hvert eneste år.

Dersom velvilligheten og rausheten i det norske folk ikke lenger kan opprettholdes, vil ikke bare sauene bli skadelidende, men overføringene til andre og langt viktigere deler av landbruket kan også stå i fare for å bli redusert. Kanskje vesentlig redusert. Da blir i så fall den ensidige kampen mot rovdyrene en bjørnetjeneste overfor bondebrødre over det ganske land. Tenk litt nærmere over det, leder Iversen og dine kolleger i bondelaget.

Peter Opsvik as
Pilestredet 27 H
N-0164 Oslo
Norway

Studentkafene og Naturverngruppa
på Universitetet i Oslo samarbeider om
miljøtiltak på kantine.

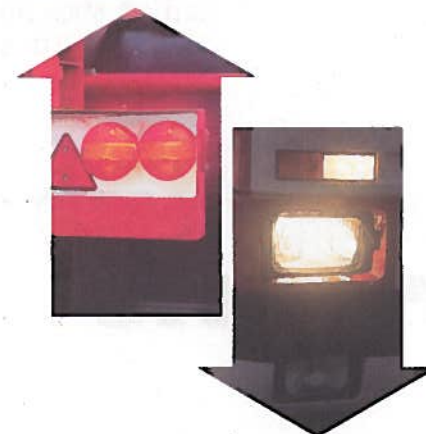

VIKING SUPPLY SHIPS A.S.

Owners of Offshore Servicevessels and Drilling Rigs • Marine Consultants

POSTAL ADDRESS: P.O. BOX 9, N-4801 KRISTIANSAND, NORWAY • OFFICE: VESTERVEIEN 15 B
TELEPHONE: +47 38 02 23 40 • TELEX: 21515 BENDT N • TELEFAX: +47 38 02 57 67 • REG.NO.: 951408743

ROLL ON

ROLL OFF

Like any good working relationship
it works smoothly — both ways!

Committed to
your quality.

**WILHELMSEN
LINES**

Wilhelmsen Lines AS
Strandveien 20, P.O. Box 33, N-1324 LYSAKER, Norway.
Phone: (47) 67 58 40 00. Telefax: (47) 67 58 40 80.
Telex: 78788 - 78444

Ønsker du bilen
din litt sprekere ...

bør du fylle
**Clean System³-
bensin**

- Bedre ytelse
- Bedre økonomi
- Bedre miljø

**Clean
System³
BENSIN**

HYDRO TEXACO

KRAFTSENTERET I NORDHORDLAND

Raffineri

Raffineriet på Mongstad er eit moderne, høgt oppgradert oljeraffineri med kapasitet på 8 millionar tonn pr. år. Mongstadraffineriet produserer hovudsakleg lettare petroleumsprodukt som bensin og dieselolje.

Terminal

I tillegg har Statoil bygd ein terminal for mellomlagring av råolje frå Nordsjøen. Olja vert lagra i seks store fjellhallar med ein samla kapasitet på 1,3 millionar kubikkmeter. Olja som er lagra i terminalen vert i hovudsak eksportert til USA, Canada eller Middelhavslanda.

Kundesenter

Senter for teknisk kundeteneste er Statoil sitt kompetansesenter innan drivstoffteknologi, råoljekarakterisering, avansert analyseteknologi og koksteknologi. Senteret yter teknisk assistanse og utfører utviklingsoppgåver.

STATOIL
STATOIL MONGSTAD

Ørkenluft blir rent vann i Stryn

Ny norsk miljøteknologi vekker FNs interesse. En oppfinner fra Stryn lager rent vann av ørkenluft. Teknologien kan stoppe avskoging og flytting fra landsbygda i den tredje verden.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Mangel på vann er et av hovedproblemene mange steder på Jorda. En ny norsk oppfinnelse

lager vann av luft. Den verdenspatenterte oppfinnelsen er støttet økonomisk av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) med en halv million kroner.

Oppfinnelsen er pyramideformet og fungerer som en forvokst ørkenblomst ved at den trekker til seg luftfuktighet om natten, og skiller ut rent vann om dagen. Drivkraften er sol. Temperaturen i pyramiden blir over 100 grader. Vannet fordampes og stiger opp i toppen hvor det kondenseres og bringes ned i en brønn.

Oppfinner Kåre Krumsvik

fra Stryn fikk ideen til oppfinnelsen da han så et TV-program om nøden i Rwanda. Et av problemene der var mangel på vann.

Et visst kjennskap til fysikk og naturvitenskap fortalte ham at vannet var tilstede, det var bare ikke tilgjengelig fordi det befant seg i luften.

FN Interessert

Ørkeninsekter og planter klarer å trekke vann ut av luften, det måtte da være mulig for mennesker også, tenkte Krumsvik.

Ingeniørhøgskolen i Førde stod ansvarlig for innsamling av data, og etter to års arbeid stod den første pyramiden klar, og den virket.

Krumsvik har fått positiv tilbakemelding fra FN etter at de ble informert om resultatene gjennom flere av de store hjelpeorganisasjonene. FN ser vannpyramiden som en mulighet til å stoppe folk i å flytte fra landsbygda og inn til byene i den tredje verden.

Istedet for å bore etter vann,

noe som av og til fører til ørkenspredning pga av senket grunnvannstand og salt som trekkes opp i grunnen, gir Krumsviks vannpyramide rent vann uten store inngrep. Pyramiden kan lages i flere størrelser, og en tre meter høy pyramide gir 200 – 300 liter vann i døgnet. En tyve meter høy pyramide gir 65 000 liter vann.

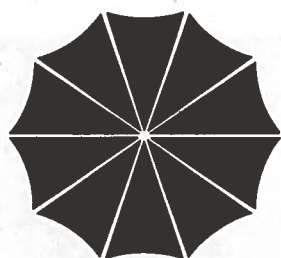
– Vannpyramiden er billig og enkel å produsere. Den kan lages på stedet og literprisen for vann blir svært lav, sier Krumsvik til N&M Bulletin.

3000 år gammel teknikk

Informasjonssjef Geir Øvrevik i SND benekter at vannpyramiden bare er «en ny dings».

– Det er litt spesielt at vi går inn i og satser på en oppfinnelse på et så tidlig stadium, men vi vet at egypterne kjente til lignende teknikker for 3000 år siden. Dette virker, sier han.

Som en siste test skal vannpyramiden nå testes i to måneder i ørkenen utenfor Kairo.

Vesta

– Forsent å redde byområder fra drukning

Det kan være for sent å redde flere av verdens tetttest befolkede områder fra å synke i havet.

Sør-Kina, Bangladesh og Egypt risikerer at store landområder legges under vann når havene stiger som følge av den globale oppvarmingen. Dette vil føre til millioner av klimaflyktninger, sier Sir John Houghton. Han er Englands ledende klimaforsker, og sitter i ledelsen av FNs klimapanel

(IPCC).

Houghton sier til The Guardian at selv om utslippene av drivhusgasser blir kraftig redusert, kommer havene til å stige i flere århundrer framover.

Forskeren advarer også mot at vannforsyningen kan bli alvorlig rammet av klimaendringene. Ressurskrig om vann i stedet for olje er en fare, mener Houghton.